

Poštarin: Dr. Čermelj Lavo
Dobrakova 8/II
LJUBLJANA

Uredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-80

Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

VIII. Broj 24.

U Zagrebu, 12. juna 1936.

Pojedini broj stoji dinara 1.50

STRADA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MNOGO SE PIŠE O JUGOSLAVENSKO-TALIJANSKIM ODNOSIMA

u posljednje vrijeme, naročito u vezi s nekim novijim diplomatskim dogodajima, a i u vezi sa završetkom afričkog rata. U međunarodnoj štampi iskravaju pitanja: kako će Jugoslavija da se drži sada, kako će se orientirati, hoće li tražiti neki defenzivni savez pred novim opasnostima, koje sada upravo njoj prijete od ojačanog fašističkog imperijalizma.

U posljednjem broju našega lista citirali smo opširno članak velikog londonskog lista »Daily Herald« koji najozbiljnije piše o tome, da je sada Balkan na talijanskom udaru. To što piše londonski list opetuju i potvravaju i drugi veliki listovi i upozoravaju, da je Jugoslavija u stanju nužne defenzive, pa da je u tom pravcu dirigovana njezina diplomatska aktivnost. Naročito se u tom smislu obraduje tema: jugoslavenski odnosi prama Francuskoj i Njemačkoj. U nekim se komentarima otyvoreno ističe, da je Jugoslavija ugrožena od Italije u prvom redu zato, jer je Francuska prama Italiji vodila do sada politiku koncesija, da je Laval sa svojom politikom omogućio abesinski rat i da su zbog toga oslabili odnosi Jugoslavije i Francuske. Kaže se, da će Jugoslavija morati da traži drugaćiju orientaciju ne promjeniti li Francuska svoje držanje prama Mussolini.

U glavnim organu francuskih socijalista »Populaire«, listu sedanjeg predsjednika francuske vlade Bluma, izliao je 27. maja članak Andre Lerouxa, koji kaže među ostalim, da se Jugoslavija približuje Njemačkoj zato, jer je Laval »koga je Mussolini hipnotizirao, zaključio rimske sporazume ne tražeći ni najmanje garancije za Malu antantu i za Jugoslaviju specijalno.« Nadalje kaže Leroux, da je Francuska prepustila Jugoslaviju Mussoliniju, kao što je učinila s Abesinijom. Iako se danas Jugoslavija drugaćije orientira, to je posljedica Lavalove politike.

Ali ne piše tako samo francuski socijalistički organ. Ima i drugih listova u Parizu i drugdje, koji govore na isti način. Povodom dolaska poljskog ministra vanjskih poslova Becka u Beograd mogli smo u francuskoj štampi čitati mnogo sličnih komentara, čak i u listovima, koji su do jučer podupirali Lavala. »Echo de Paris«, organ francuskog generalštaba, nosi na uvodnom mjestu članak glasovitog Pertinaxa, u kojem stoji ovo:

Ničemu ne služi kada se krije da od zaključenja četvornog pakta od 16. juna 1933. godine, a naročito potpisivanje toga ugovora, od ubistva Kralja Aleksandra, od potpisivanja francusko-talijanskog sporazuma 7. januara 1935. i procesa u Aix en Provence, jugoslovenska diplomacija, uprkos zvančnim protestima, teži da se odvoji od Francuske i da na drugim stranama traži jamstva sigurnosti. Talijansko-abesinski rat još je povećao neraspoloženje prama nama. Jugoslavija je primjenjivala ženevske sankcije na veliku štetu svojih razmjena sa inostranstvom. Danas pak, ona strahuje od pobedonosne Italije da ova u crnačkim trupama ne dobije još jaču silu. »Šta ćete učiniti ako nas napadne Italija?« Ovo se pitanje često postavlja u razgovoru. Oklijevanja Francuske, slabljenje njenog prestiža poslije Hitlerovog udara od marta mjeseca, utvrđenje Rajnske oblasti, moći će s vremenom uvjeriti Jugoslovane da im ostaje jedino sredstvo da zauzdaju Italiju: potpomagati njemačko nadiranje na Trst.

U pariskoj »Revue Bleue« izliao je članak, koji obradjuje istu temu i jugoslovensku opreznost prama Italiji i nedovoljnu francusku pažnju prama Jugoslaviji. I ta revija daje Jugoslaviji pravo što se ne osjeća dovoljno sigurnom, i taj list u neku ruku predbacuje dosadašnjoj Francuskoj

OSUMLJEN PROTIFAŠISTIČNE PROPAGANDE, OBSOJEN NA 26 MESECEV JEČE

Kravanja Franc iz Kala pri Boveu

Bovc, junija 1936. — Lansko leto v avgustu, nekako istočasno kot je bil na meji pri Ratečah arđiran jugoslovenjan Copi (15. avgusta) je bil na svojem domu arđiran Kravanja Franc, star 28 let iz Kala pri Boveu. Bil je odveden v goriške zapore od tu pa v

Koper. Med tem ko je bil čopi za Božič 1936 poslan iz zaporov in predan jugoslovenskem, je bil Kravanja obsojen na 26 mesecev ječe. O tej odsodbi ter kje se Kravanja nahaja ni del časa nihče vedel, na to pa se pred kratkim oglašil iz torinskih zaporov. Kravanja je bil osumljen antifašistične

propagande in na podlagi tega suma je bil tudi arđiran ob neki priliki, ko je bilo po Boškem raztreseno vsepolno letakov protifašistične in protivatkinske vsebine in je bil (najbrže tudi samo) na podlagi tega suma obsojen na 26 mesecev ječe. Da je bil mučen in maltretiran se razume samo po sebi.

NAŠI SELJACI ISTJERANI IZ SVOJIH DOMOVA

NA NJIHOVU ZEMLJU DOLAZE TALIJANI — FAŠIZAM SVE VEĆOM UPORNOŠĆU
NASTOJI KOLONIZIRATI ISTRU S TALIJANIMA

Pazin, junia 1936. — U posljednje vrijeme ide sve više i više imanja naših seljaka na dražbu. Imanja otkupljuje u bescjenje »Ente di rinascita agraria per le Tre Venezie«. Tom zavodu je cilj da preuzimle imanja naših seljaka i da na njima naseljuje Talijane.

Tako su pred malo vremena ostale na Lindarštini četiri naše seljačke obitelji bez kuće i bez zemlje. Jedni su Jurići iz sela Jurići, starac i starica, koji se sada skitaju negde po Labinštini. Oni

su dobili nalog da u 15 dana plate dug za porez, a budući da to nisu mogli oduzeti su im svu zemlju i kuću sa svim pokućtvom. Pod stare dane otišli su starac i starica s štapom u ruci u prosjake. U Jugoslaviji imaju jednoga sina. — Druga obitelj je Pahor iz sela Sujevići. I njima su sve odnjeli, čak i krevete. Oni su takodjer ostavili svoje selo i sada rade na posjedu veleposjednika Talijana-fašista iz Pazina Camussa kao napoličari (mezzadri).

Na sva ta imanja su se dosellili Ta-

lijani iz Italije sa familijama. Njima je »Ente di rinascita agraria« dao i orudje i razne druge pripomoći kao što daje uvijek u takovim slučajevima Talijana, ma koje naseli na zemlji naših seljaka koje je to isto društvo istjeralo sa zemlje na kojoj se nalaze već preko deset stoljeća.

Ako to ovako ide napred, doskora neće u Istri biti niti jednog našeg slobodnog seljaka. Oni će ići u prosjake ili u Abesiniju, a u najboljem slučaju će postati kmetovi veleposjednika.

PO ĆICARIJI KUPE SELJAKE ZA NASELJIVANJE ABESINIE

Vodice, junia 1936. Otkako su ovi naši gospodari pobedili u Abesiniji, nastalo je stanje, koje se ne da opisati. Svakog našeg čovjeka, koji im je bio samo malo sumnjiv, drže ga na oku i uhađaju ga. Čak nam i prijete, da će nas sve kolonizirati u Afriku. Gledate ove kolonizacijske kolajke po našim selima razni njihovi agenti i nagovaraju naše ljudi da idu sa svojim familijama u Abesiniju, jer da sada tamo veliko bogatstvo. Ovi agenti su bili i u našem selu i našli su trojicu naših odvratnika, koji su se dragovoljno javili. To su: Poropat Josip, star 28 god., sin naše zloglasne babice. On se prijavio da ide sa ženom i jednim djetetom. Rotar Ivan, star 32 god. sa ženom i troje djece, i njegov

brat Rotar Grgo, takodjer sa ženom. Mi ni toliko ne zamjeravamo ovoj gornjoj trojici da idu u tu Abesiniju, jer jesti i živjeti treba, a nema se otkuda, jer nema rada da si čovjek zasludi ma niti jednu liru. Mi predobro poznamo taku naših gospodara. Jer ovo nije dobrovoljno, nego prisilno iseljavanje, jer se time hoće nas iz naše rođene grude sistematski istrijebiti. Mi takodjer vjerujemo, da će se ovoj trojici ići u sve mu na ruku, kako bi mogli tim lakše namamiti i druge. Mi ćemo se opirati ovoj njihovoj propagandi koliko nam bude moguće, dapače ćemo radje ovdje umrijeti, nego zapustiti tudjinu svoje rodne ognjište.

(či)

veliku pogrešku što je podupirala Mussolini. Pa kaže i ovo:

U filmu talijanske propagande, koji se je nedavno davao u Parizu, jedan je naročito neumjestan naslov, koji spominje, da je Italija stupajući u rat dobila obećanje, da će joj Dalmacija biti ustupljena, a to je obećanje zaboravljeno. Ovih dana oko godišnjice stupanja Italije u svjetski rat ta jednostavna činjenica je često morala biti spominjana u Italiji. Jugoslaveni ne vole taj predmet razgovora. Oni pretpostavljaju ono što će im Nijemci reći posredstvom svog povjerenika poljskog ministra Becka...«

Njemački list »Berliner Börse Zeitung« od 3. junia na uvodnom mjestu piše: »Ukoliko je Italija postojala značajnija za Francusku, utoliko je Jugoslavija manje mogla računati da održi svoj vodeći položaj, koji joj je s pravom pripao u Balkanskem sporazumu i u Maloj antanti. Iskustvo joj je dalo za pravo. Porast političkog i vojničkog značaja Italije, uslijed pokrivanja njene pozadine sa francuske strane, stalo je Jugoslaviju već praktične pomoći Grka. Ona već osjeća da sjene talijanskog imperija padaju na Jadran.«

Budimpeštanski »Savadszág« piše: »Jugoslavija nemože gubiti iz vida da se snaga Italije oslobođila svoje zauzetosti u Africi, a talijansko-albanski sporazum od posljednjih mjeseci već je i dosad izazvao zabrinutost u Jugoslaviji, neće li Italija po svršetku afričkog rata nastojati da proširi svoj uticaj na Balkanu prvenstveno na račun Jugoslavije. Dosad je jugoslovensko-francuski savez štitio Jugoslaviju od Italije, a pitanje je da li će udaljena Njemačka i pojedine države u njenoj interesnoj sferi značiti neku kompenzaciju za Jugoslaviju, ako bi ona oslabila svoje dosadašnje veze. Od strane Jugoslavije zavisi u velikoj mjeri, kakvo će stanovište zauzeti Italija po međunarodnim pitanjima.«

Na svim se stranama opaža taj strah, da bi se Jugoslavija pred talijanskom opasnošću i francuskom slabosću mogla složiti s Njemačkom. List »Le Moment«, koji izlazi na francuskom jeziku u Bukureštu piše o tome na polemičan način i na neki se način zauzima za zbljenje Italije i Jugoslavije pod francuskim direktivama. Taj list vidi engleske prste u guranju Jugoslavije prama Njemačkoj i Poljskoj. »Le Monde« kaže:

»Pošto je rat sa Abesinijom završen, engleski i talijanski uticaj bore se o prvenstvo u Podunavlju. Zahvaljujući potpori Velike Britanije Nijemci stalno poboljšavaju svoj položaj u Srednjoj Evropi. Engleska politika postala je odjednom veoma dinamična. Njoj je uspjelo da ukloni Starhemberga sa austrijske političke arene. Taj uspjeh nije uvećao uticaj Velike Britanije u Beču, ali je znatno koristio Trećem Reichu. U Jugoslaviji, uporedni napor Londona, Berlina i Varšave teže zaoštavajući suprotnosti izmedju Beograda i Rima. U Bugarskoj engleska diplomacija potiskuje postepeno Talijane sa položaja, koje su dosada zauzimali. Ona iskoristila sve povoljnije raspoloženje bugarske javnosti prema Jugoslaviji, trudi se da pospiši zbljenje oba slovenska naroda kako bi uništila talijanski uticaj u Sofiji. Ali, Engleska je daleko od bugarskih, jugoslovenskih i austrijskih granica, koje nisu ni približno toliko udaljene od njemačkih. Britanski napor imat će na kraju krajeva za posljedicu pojačavanje njemačkog uticaja u Beču, Beogradu i Sofiji.«

Da bi se razumjela jugoslovenska spoljna politika, treba imati na umu i opasnost koju za Jugoslaviju predstavlja Italija. Jugosloveni se ne osjećaju ugroženi od Njemačke neposredno, i oni nikada nisu imali antipatijsku prema toj zemlji. Dužnost je Francuske i Čehoslovačke da tom nadiranju pariraju na isti način, to jest intenzivnijim privrednim odnosima sa Jugoslavijom. Pored toga, postavlja se i politički problem. Svi Jugosloveni, bez obzira da li su u vladu ili protiv nje, danas tvrdi da je Jugoslavija ozbiljno ugrožena od strane Italije, naročito poslije njenog uspjeha u Africi. Uspjeh njemačke propagande u Jugoslaviji ne treba precjenjivati, ali ga treba suzbijati privrednom i kulturnom akcijom Francuske i Čehoslovačke. Treba imati razumijevanja za bojazan Jugoslavije, i ne treba dozvoliti da Čehoslovačka izgubi svoga pouzdanog saveznika za ljudi jednog sumnljivog partnera, kao što je Italija.«

Ovaj je članak u »Lidovim Novinama« napisao vrlo utjecajan publicista g. Ripka, pa se to može smatrati u neku ruku mjerodavnim za pravac Čehoslovačke u ovom času.

Umjesto komentara svim ovim glasovima, koje citiramo u svrhu informacije, kazat ćemo samo, da je bukureštanski sastanak poglavara država Male antante i u pogledu odnosa prama Italiji, Francuskoj i Njemačkoj od velikog značenja i da će u daljem stavu Male antante doći do izražaja upravo nova situacija Jugoslavije poslije abesinskog rata, u vezi s većom agresivnošću Italije prama Balkanu. Zato treba u najskorije vrijeme očekivati stvari, koje će biti u znaku takve politike i na liniji efikasne obrane nacionalnih i državnih prava u ovom zapadnom dijelu Male antante. (**)

NEUSPJELI POKUŠAJ „NANOSA“

Ljubljanska »Stara pravda« donaša u dopisu iz Maribora vijest da je emigrantsko društvo »Nanos« htjelo povesti akciju protiv prikazivanja filma »Sto dana Napoleona« koji je snimljen po kazališnom komadu Mussolinijevom. U tu svrhu je »Nanos« izdao spomenicu koju je predložio na potpis svim mariborskim kulturnim i narodnim društima.

Uspjeh je bio »ogroman«, nastavlja dopisnik. Spomenicu je, osim »Nanosa«, potpisala »Zveza mladih intelektualcev« i »Narodna strokovna zveza«. Ostala društva (Sokol, Narodna Odbrana, Jadranska straža itd.) nisu htjeli potpisati. Za to su navela zanimive razloge. Na pr. »... s tim bi se škodilo interesima poduzetnika g. Valjaka, ... s tim ne bi bilo i neće biti ništa pomognuto Vašoj(!) braći«, »najprije moramo sazvati sjednicu« itd.

Da li Vam se ne čini sve to zanimljivo.

»Stara pravda« popraća to ovim komentarom:

»Ne samo zanimljivo, već i žalosno. Hvalevrijedna je inicijativa društva »Nanos« da je nastupilo protiv političke i kulturne propagande fašizma. Sva društva bi se bila mora na tome priključiti. Na isti način bi se moralno nastupiti i protiv hitlerovske propagande koju moramo u našim kinematografiima gutati.«

Tako »Stara pravda«.

Ni čudno ni žalosno. To je tako razumljivo. Kako li se, zaboga, možemo usuditi sada u tako delikatnom momentu, sada kada je Mussolini idol talijanskog naroda, kada Italija kipti od snage itd.? Kako li se možemo usuditi na »izazivanje«. Treba štititi »više interese« — gledati internacionalni položaj itd. A niko od tih ljudi vam ne zna kazati koji su ti »viši interesi«, koja je i kakova ta visoka internacionalna politika. Svi ti ljudi koji vole da nedjeljom popodne išetaju svoje opuštene trbuhe u raznim veteranskim uniformama i da tobože paradnim korakom prodju pod muzikom kroz špalir svojih namirisanih ženskih; svi ti ljudi koji uz času kiseliša pretresaju zaprepaštenim licima izvještaje agencije »Stefani« ili »Havasa o Rimskom imperiju i novom Juliju Cezaru iz Predappia, svi oni se u svojem intimnom krugu dive Mussoliniju. I svi se oni osjećaju tako mali, tako mizerni. I kao pojedinci i kao cjelina. U svim tim krovovima vlada neki fajdovski osjećaj niže vrijednosti. Svi ti gradjani, polugradjani i malogradjani priželjkuju, makar i nesvjesno, nekog ducea, firera, nekog vodju koji bi ih oslobođio svake odgovornosti. Koji bi za njih mislio i, naročito, za njih preuzimao inicijativu. Samo ne odgovornost, zaboga, jer vremena su kaotična i ni vrag ne zna što može donijeti sutrašnje jutro.

Zato je najbolje ne miješati se u tako šakaljive stvari. Pa još kada te šakaljive stvari hoće da pokreću nekakvi emigranti i još protiv Mussolinija. A i interesi vlasnika kina su po srijedi. Pa ni »V a š o j braći« se ne bi pomoglo. Eh, kad bi se radilo o tome da se zaista podje, s puškom, s topovima, da se oslobođi »V a š u« braću, eh, tada, bi vidjeli šta smo mi kadri. Tada...

A po kinima i nadalje gutaju svi lik »Osnivača imperije« u pozicijama žderaca mađeva uz pratnju »Giovinezze«. I mnogi se teškom mukom suzdržavaju da ne zaplještu.

Pa ne samo u kinima. Eto, na primjer, u zagrebačkom kazalištu. Nekoliko večeri redom pjeva Solari, pa iza toga opera Lodovica Roca, pa proslava Toscaninija. I novine su pune njihovih likova, njihovih imena i njihove slave. Gradjanin se divi, gradjanin se osjeća malim i ponosnim na toj časti i napunja kazalište. A svi ti Solari i ti sankcije, kada se vrše uvozne i iz-

KO POD DRUGIM JAMU KOPA...

Fašisti u Vrhu podmetnuli eksploziv našim ljudima, a nastradala majka fašiste Grbca

Buzet, juna 1936. — Na Duhove se dogodio u Vrhu kod Buzeta slučaj koji je izazvao velike komentare u cijeloj okolici i u kojem su po fašističkim načerama imali stradati naši ljudi, ali je sudbina drukčije odredila.

Toga dana su, naime, bili neki naši ljudi u gospodarstvu Jakova Grbca u Vrhu. Grbac je ujedno i glavni selac i zagriženi fašista. Osim naših ljudi u gospodarstvu su došli i neki renegati fašisti. Na čelu su im bili poznate izdajice Ivan Kajin i Flego Lovre (geometar) i tajnik fašista. Oni su naše ljudi počeli izazivati, ali naši su se sklonili u kuhanju da ne dodju u napast i tamo su se zabavljali i pjevali.

Fašisti su tada u sporazumu sa gospodarom Grbcom, neopazice podmetnuli u štednjaku u kuhanji nekakav eksploziv u namjeri da naše ljudi izrani i da ih kasnije optuže kako su oni to učinili.

Medjutim je sudbina drukčije htjela.

Malo iza toga došla je u kuhanju majka gospodaričareva Antica Grbac da pregleda vatru. U tom času je štednjak eksplodirao i ona je ranjena pala u nevjeste. Prigodom te eksplozije je ranjen u ruku i načinjek Ivan Nežić. Anticu Grbac su odnjeli brže bolje u krevet i teškom su je mukom povratili.

Karabinjeri su odmah poveli izvide i затvorili su bili naše ljudi: Matkovića iz Klarići i Majcana iz Dubrova, ali su ih brzo pustili, jer se dokazalo da su eksploziv podmetnuli fašisti Flego, Kajin i sam gospodar Grbac. Njih su medjutim pustili na slobodu. — Taj Kajin je poznata propalica. On je već jednom pucao na svećenika Peršića, a jedanput mu je već i bomba eksplodirala u rukama, te je bio sav izranjen. Vlasti ga štite i nikad ga nisu još pozvali na odgovornost radi njegovih zlodjela.

Ovaj se dogodaj komentira u cijeloj okolici i narod veli da ko pod drugim jamu kopa sam u nju pada.

„Dopolavoro“ na Vrhu raspušten

jer se u njemu govorilo jedino hrvatski

Vrh kod Buzeta, juna 1936. — Na Vrhu je raspušten dopolavoro. Jednog dana su došli na Vrh komesar iz Buzeta, tenente karabinjera i sekretar fašista Hrvatin. Oni su poveli istragu protiv članova »dopolavora«, jer da članovi govore u društvu samo hrvatski (a drukčije ni ne znaju). Osim toga su ih optužili da su prihod od zabave i plesa podijelili medju sebe, a nisu ga poslali fašistu kao što je to propisano. »Dopolavoro«

voristi su se branili da su potrebni, bez posla i gladni, ali to im nije pomoglo. Sudac i sekretar fašista iz Buzeta Hrvatin im je kazao da su protiv države, da su »Croatoni«, a ne Talijani kada neće ni poslije 18 godina da govore niti u »dopolavoru« talijanski i da nisu dobroj strani da imaju društvo. Narod ne žali za tim društvom, jer u Vrhu su samo tri fašista: Flego, Grbac i Kajin, dok sve druge zovu »traditora« (izdajice).

65 oseb pred zaslijevanjem

Zaslijevanje je trajalo tri dne

Bovec, junija 1936. — Agis. — V Bovcu je bilo pred kratkim zaslijevanih 65 oseb. Vsi ti so morali u karabinjarsko kasarno zaradi vesti, ki se je širila po trgu in okolici, da je neki domaćin padel v Afriki. Tri dni je trajalo to zaslijevanje, ubogi ljudje so morali letati in zanemarjati svoje delo. Končno je prišlo tako daleč, da so ugotovili,

kdo je to vest vrgel na trg, in sicer je bil to neki vojak-Italijan, ki se je poročeval in tako s svojim poročanjem zapletel vrsto ljudi in neprilike in situaciji, ki bi se, ce ne bi bil slučaj še dokaj srečno končal, zaključilo s kakšnimi aretacijami in obsodbami, najmanj pa s konfinacijo!

Naši ljudje se vraćajo iz konfinacije

Trst, junija 1936. — Agis. — Koncem mjeseca maja in v začetku meseca junija se je vrnilo iz konfinacije precej naših ljudi, vendar poročila iz vseh krajev še niso prispevala, zato moramo navesti samo za naslednje:

V Ajdovščino se je vrnil 26 maja Stano Prosen, brivec po poklicu, doma iz Ajdovščine. Lansko leto v mesecu juniju je bil poslan na otok Venetone, kamor je bil konfirman za dobro treh let.

Iz konfinacije se je vrnil bivši župnik v Sv. Križu pri Ajdovščini, Srečko Rejc, ki je bil v letu 1934 konfirman na pet let.

V Črni vrh pa je prišel bivši črno-vrški župnik Filip Kavčič, ki je bil v juniju 1934 leta konfirman od goriške konfinacijske komisije za dobro pet let in je bil poslan v Castel di Piana, prov. Perugia.

Dalje se je vrnil iz konfinacije lazarist Martelanc iz Mirna pri Gorici, pi je bil v mesecu februarju leta 1935. poslan v konfinaciju za pet let.

V Trnovo pri Ilirske Bistrici se je vrnil student Slavko Vičič, ki je bil v začetku letosnjega leta konfirman v okolico Potenze za 2 leti.

Iz konfinacije se je tudi vrnil bivši šebreljski župan Anton Rejc, ki so ga oblasti zaradi sume, da je odgovoren za primanjkljaj v večjim znesku, ki so ga ugotovili pri šebreljski hranilnici in posojilnici, pred kakim dobrim mesecem poslale v konfinaciju za dobro treh let.

Anton Zadel, čevljar iz Ilirske Bistrice, ki je bil v decembru leta 1934 konfirman za pet let, se je vrnil domov in približno istočasno tudi komaj 20

letni Štembergar, doma iz Vrbovca pri Ilirske Bistrici, ki je bil obojen samo zaradi tega, ker se ni hotel predvojaških vaj udeleževati v predpisani uniformi.

V Koritnico pri Bovcu pa se je vrnil po petih mesecih konfinacije Mlek u Leopold.

Nekateri izmed navedenih so se vrnili bolni in izčrpani, tako da jim bodo še dolgo ostali znaki prestane kazni.

LAMPE IVAN IZ ČRNEGA VRHA SPET DOMA

Hodršica, junija 1936. — Agis. — Kot poročajo iz Črnega vrha, se je tajkaj vrnil zadnji teden v mesecu maju 60 letni Lampe Ivan, vulgo Hladnik iz Črnega vrha. Lampe je naredil vso dolgo pot preiskovalnega zapora skupno s obojenim Pivkom; bil po odsobi poslan domov, a po nekaj tednih ponovno aretiran in odveden v goriške zapore. Koncem maja se je vrnil spet domov, vprašanje je le, za koliko časa ga bodo pustili na miru.

REŠKI ZAPORI SO PRENAPOLNJENI

Reka, junija 1936. — Agis. — V reških zapori je bilo preteklega meseca nad 180 oseb zaprtih, več ali manj samo zaradi suma tihotapstva, prekorčenja meje ali pa prenašanja živil iz prosti cone. Ljudje se pač otepojajo latke in bede kakor vedo in znajo, ker drugega izhoda itak nimajo več na raspolago. Kar je kje še kaj dela, pridejo v poštev samo priseljeni Italijani, nikakor pa ne, čeravno tudi vrlo potrebn domaćini, ki so povsod zapostavljeni.

OMLADINA I FAŠIZAM

»Seljačka mladica«, list zagrebačkih sveučilištaraca pristaša HSS donosi u drugom broju članak pod naslovom »Hrvatski narod i fašizam u kojem zauzima oštar stav protiv fašizma, pa na kraju članka veli o Istri ovo:

»A kakova sudbina čeka sve te narode, koji padnu u pandže fašističkog imperijalizma. Dosta je pogledati Abensiniju. Ali ne treba ići preko mora na crni kontinent, dosta je baciti pogled na Istru pa da se vidi polaganje ali si gurno umiranje jednog naroda. Razjurenje su sve državne ustanove, sva hrvatska društva, istjerana je hrvatska riječ iz škola i crkava, umuljena je milosrđu hrvatska pjesma, što je još nedavno odjekivala istarskim selima. Najsurovijim sredstvima guši se hrvatska svijest u zemlji, koju stoljećima nastavlja Hrvatski narod. Hrvatska prezimena se talijaniziraju samo da potome što brže zaborave da su nekoličini Hrvati.«

Neukrotiva „ljubav“ za Dalmaciju

Generalni sekretar talijanskih ratnih dobrovoljaca Pescosolido odgovorio je na jedan telegram dalmatinskih dobrovoljaca iz Zadra i ovim riječima vodi »Dalmatinskih plavih«:

»Ti znaš kako u srcima Dobrovoljaca vibriraju imena Zadra i Dalmacije neukrotivom ljubavlju. Ta vjera i ta velika ljubav bit će i unapred plamen i oružje.«

Možda te riječi »plamen i oružje za Dalmaciju« nisu izrečene samo radi južnjačkog marionističkog stila?

SVJETSKI OMLADINSKI KONGRES U ŽENEVI

Primili smo ovaj poziv s molbom da ga uvrstimo u list: — Na poticaj Udrženja za Ligu Naroda u Zagrebu sastali su se dne 4. o. mj. predstavnici niže navedenih omladinskih Udrženja i konstituirali inicijativni odbor za pripremanje Svjetskog omladinskog Kongresa u Ženevi. Rad inicijativnog Odbora kretće se oko okupljanja svih omladinskih organizacija u jedan pripremni odbor, koji će popularizirati ciljeve Kongresa i poslati delegate naše omladine u Ženevu. U namjeri da zainteresiramo hrvatsku omladinu za ženevski Kongres, inicijativni odbor izdaje ovaj

POZIV

Shvaćajući veliku važnost omladine u rješavanju najvažnijih pitanja među kojima je ono mira i rata, Međunarodni Savez Udrženja za Ligu Naroda saziva početkom rujna ove godine Kongres u Ženevi. Cilj Kongresa jest:

- 1) Da omladini sviju zemalja dade prilike za izmjenu misli o međunarodnim pitanjima i za prihvatanje zajedničkog akcione program za sprječavanje rata i organiziranje mira.
- 2) Da u tu svrhu provadja praktična sredstva za uspostavu saradnje omladine sviju zemalja na osnovi međusobnog razumijevanja i poštivanja različitih nazora.
- 3) Da učvrsti veze između omladinskih organizacija u pojedinim zemljama, te između njih i Udrženja za Ligu Naroda.

U tu svrhu raspravit će se ove teme na Kongresu:

- 1) Narodi i Društvo naroda.
- 2) Ekonomski i socijalni organizacija svijeta.
- 3) Religijski, moralni i filozofski osnovi mira.

Ovim su temama obuhvaćeni svi najvažniji problemi sadašnjice, koji se tice omladine. Taj će Kongres dati prilike omladini čitavog svijeta da se izjasni o njima.

Potrebno je naglasiti da će na Kongresu prisustvovati omladine svih političkih, kulturnih i religijskih nazora, što više i fašistička omladina iz Italije, Njemačke i Japana, koja će zastupati svoja stanovišta. Ovaj Kongres biti će u pravom smislu riječi prvi parlament mladih u historiji.

Nema sumnje da uz ove probleme, koji su zajednički čitavom svijetu, imade hrvatska omladina i svojih specijalnih problema, koje treba da iznese pred međunarodni omladinski forum.

Uvjereni smo da će zaključci, koji će biti stvoreni na ženevskom Kongresu odjek na čitavom svijetu i imati veliki utjecaj na javno mišljenje. Stoga je potrebno da i naša omladina bude zastupana svojom delegacijom na tom Kongresu.

Pozivamo sve hrvatske i ostale omladinske organizacije te svu omladinu naših krajeva da počne s pripremnim radom za ženevski Kongres.

Samostalni akademski klub seljačke demokracije u o.

Kulturno Udrženje studenata pacifista.

Kulturno prosvjetno društvo »Varadar«.

Omladinska podružnica ženskog pokreta.

Opće studentsko Udrženje

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

OBLJETNICA
MATTEOTTIEVE SMRTI

G. Matteotti

Frošlo je dvanaest godina. Ljudi koji se žure zaboravili su ili se pretvaraju da su zaboravili.

— Matteotti?

— Ah, da, Matteotti!

Zatim govore o nečem drugom.

Mi se ne žurimo.

Mi ne zaboravljamo. Ne samo radi toga, kao što je bio kazao Turati, jer se mrtve ne izdaje, već i zato što je ime tog mrtvaca bilo i bit će naša zastava.

To je zastava koju mi nećemo nikada spustiti.

To je zastava koja izražuje nade radnih masa Italije i radnih masa cijelog svijeta u bolju budućnost, u društvo koje neće biti mačuha najvećem dijelu ljudskih stvorova.

Matteotti, junački deserter svoje klase, je bio ubijen, jer je znao da postane najprije tumač seljaka Polesine, a kasnije radnika cijele Italije.

Bio je ubijen jer nije htio da šuti pred triumfirajućim zločinom. Zločinac je vjerovao da je bljesak bodeža u jednoj blagoj romanskoj večeri mjeseca jula epilog. Vjerovao je taj zločinac da je tok krvlji iz smrtne rane srušetak. Da je hropat zadnjega protesta srušetak. To je, međutim, bio početak; početak borbe, koja traje više nego je bilo predviđeno, ali u kojoj će pobjediti, kao u svim borbama, onaj koji bude izdržao četvrt sata više od neprijatelja.

Slava Matteottiju!

Il Nuovo Avanti.

GOVORI SE O AMNESTIJI...

Govori se o velikoj amnestiji. Ona bi imala da bude zakašnjeni ilijek tolikim okrutnostima, koje su u mnogo slučajeva bile uzaludne i inspirisane jedino niskim duhom osvete.

Naravno ova nas amnestija može interesirati jedino sa sentimentalne točke gledišta, ali ona ne dira naše političke principe.

Mi smo izašli iz Italije jednostavno zato da izbjegnemo zatvor i konfincijsku; izašli smo da bi mogli nastaviti propagandnu akciju za oslobođenje koja nam je bila praktički zabranjena.

Amnestija ostavlja političku situaciju isto onakovom kao što je bila pred deset godina. Mi možemo da pristanemo na povratak u Italiju jedino u tom slučaju kada bi nam se dalo pravo na slobodnu misao i na propagiranje socijalizma. U protivnom slučaju nas ta amnestija ne može interesirati. To, međutim, ne znači da smo se mi odrekli naše propagande u Italiji. Tu propagandu vršimo i svakim danom je sve to jača, ali u jedinoj mogućoj formi: tajno i ilegalno.

Avanti.

FAKTORI KOJI ĆE PRIJEĆITI NASE LJAVANJE U ABESINII

Medu faktorima koji će prijeći klonizaciju Abesinijske ne treba zaboraviti ni ove: Gveriljski napadaji Abesinaca koji će prisiliti Talijane da se nastane u određenim predjelima pod zaštitom vojske; ozbiljna opozicija Talijana pojedinacima; finansijska nesposobnost države.

Giustizia e Libertà.

Tajna finansiranja abesinskog rata

Koliko je Italiju stajao rat i odakle je ona došla do velikih utrošenih svota

Trst, junia 1936.

Prema dosadašnjim objavljinjima došada je bilo odobreno okruglo 12 milijardi lira za vodjenje istočno-afričkog poduzeća i za ogromno naoružanje na suhom i u zduhu, koje je s ovim u vezi. Ministar finančnici Thaon de Revel izjavio je nedavno kod skupštinske diskusije o predlogu za 1936-37 godinu, da još nije došlo vrijeme za objavljanje ukupnih izdataka sedmomesecnog rata, ali on već danas može da kaže, da će se svijet čuditi, kako je isto bilo ovo poduzeće. Talijanski ministar finančnici istovremeno je govorio o potrebnim sumama za policijsku akciju (jedne vojske od pola milijuna ljudi), pri čemu je on dao razumjeti, da će osvajanje i u budućnosti gutati nepredviđene sume potrebnog novca. Uz ovo dolaze izdatci upravljanja kolonijama, izdatci za gradnju puteva, javne radeve najvećih razmijera i tome slično.

Kako se finansira rat, naoružavanje i takovane policijske akcije, koje prema mjerodavnim shvaćanjima čine jedinstvenu cjelinu? Tko plaća ove miliardske iznose izvan normalnog budžeta? Poznato je da se iz općih privrednih razloga odustalo od prvotnog namjeravanog oduzimanja kapitala, koje iako odgovara Musolinijevim

sklonostima. Odustalo se od povećanja poreza za finansiranje izvanrednog ratnog budžeta, čija bi šteta u odnosu na raspodjeljenje stanovništva bila veća od njegovog finansijskog efekta. Na taj način ostali su samo novčanički opticaj i zaduživanje, dakle podizanje zajmova, kao finansijski izvori. Pošto je fašistička vlada, kako će moći vidjeti, bila čvrsto odlučila da rat ne finansira putem inflacije, mogla je ona novčaničku banku iskoristiti samo u malom obimu za finansiranje ratne privrede. Prema podatcima koje je ministar finančnici iznio u Skupštini, to se desilo u visini od tri milijarde lira, što predstavlja 25% prosječnog normalnog novčanog opticaja.

Prema tome, osim dvije milijarde lira novih novčanica — pošto je jedna milijarda lira novčanica već ponovno bila povučena — rat, naoružavanje i policijske akcije finansirani su pomoću novoga zaduženja države. Sa izvjesnim humorom osudjenoga na smrt primjetili su milanski finančnici da novih deset milijardi dugova sada i onako ne čini ništa. U pojedinosti novac dolazi u državne blagajne iz slijedećih izvora:

1) Od doplaćivanja 15 lira na svaku nominalnu vrijednost od 100 lira za konver-

ziju velikog zajma od 60 milijardi od tri i po postotaka u zajam od 5%. Prema općoj prosjeci dosada je konvertovano oko 40 milijardi lira, što je državnoj blagajni donjelo otprilike 6 milijardi lira.

2) Od novog emitovanja nacionalnog zajma od 6%.

3) Od novog emitovanja devetgodišnjih državnih bonova. Izvori pod 2 i 3 predstavljaju tekuće emisije i manje se dobivovaljno bilježe, nego što se daju od države kao isplata, i nego prisilno prikupljeni inostrani vrijednosni papiri od strane talijanskih državljanima. Procjena o visini ovih papira koliba se između dvije i osam milijardi lira. Iz njihovog deviznog iznosa plaćene su navodno isporuke ratnoga materijala, tako da je devizna i zlatna rezerva novčaničke banke upotrebljena samo za pokriće normalnog deficit-a vanjske trgovine. Nacionalni zajam od 5% i devetgodišnji državni bonovi mogu se ostaviti i zbog toga, što blokirani novci uslijed ograničenja dividende u cijeloj zemlji uobičajeni, znatni ostaci stanačina moraju biti uloženi u ove par-

4) Od zlatnoga pokiona naroda, koji je prema riječima ministra finančnici donio mnoge stotine miliona lira.

MALE VESTI

V nedjelju 7. junija je talijanski kralj odlikoval z zlato kolajno za vojaške sluge zastavu vojnega letalstva. Uvez s tem prinaša »Lavoro Fascista« službeno podatke o akcijah, ki jih je izvršila italijanska vojna avijacija u toku vojne u Abesiniji. Skupno so talijanska letala vrgla na abesinsko zemljo bombe u težini od milijon 500.000 kg in izstrelkov iz strojnic.

*
— Zet Mussolinijev Ciano postao je ministrom vanjskih poslova. Ciano se istakao u Abesiniji, jer je zajedno sa surjacima junacki bacao bombe na abesinska sela i ubijao žene i djecu. Ponakad je pucao i na muškarce, ali to jedino u slučaju kada je bio unapred obavješten da ti Abesinci nemaju ni mitraljeza ni protiavionskih topova.

*
— Suvić je otpušten. Posljednji njegov diplomatski čin bio je razgovor sa austrijskim kancelarom Šušnikom kada su vodili razgovor na svojem materinskom jeziku; govorili su, naime, slovenski.

*
— U krapanjskom rudniku zatrpa je uglen i na mjestu ubio Jurića Josipa, starog 53 godine, iz Labinštine.

*
— Blizu Tolminu se je na binkoštni ponедјелјак smrtno ponešrećil 13-letni Josip Levpušček iz Zatolmina. Peljal se je s kolesom proti Sv. Luciji. Ker je vozil ob robu ceste ki je bila vsa premočena od dežja, mu je nenadoma spodrsnilo in je padel 10 m globoko u Tolminco. Ljudje, ki so prisli tam mimo so ga sicer takoj dvignili iz deroče, vendar nizke vode ter ga spravili domov. Od tam so ga prepeljali u bolnišnico, kjer pa je podlegel poškodbam.

*
— Družba »Italia Redenta«, o kateri smo pred kratkim že poročali, je leta 1934 ustanovila na Tršačkem in Goriskem 7 novih otroških vrtec, in sicer v Boljuncu, Lonjerju, Mahinjak, pri Sv. Ani v Trstu, v Strmci, Studenem in v Crničah na Vipavskem.

*
— Fizičična vlada je najela nemško družbo Rheinmetall & Borsig za gradnjo velike oljne rafinerije v Trstu. Rafinerija bo stala tri in pol milijone mark. To je prvi slučaj, da so Nemci dobili kontakt te vrste u inozemstvu. Takšna dela so doslej bila monopol Angležev in Američanov.

*
— Talijanski poslanik u Londonu Grandi uložio je protest kod engleske vlade zbog toga što Halle Selasie istupa kao abesinski car, jer da abesinska carinika više ne postoji već samo talijanski imperij.

*
— Brionske otroke i sve posjede Kupelwiesera u Medulinu, Pomeru i Pulji je ekspropriirala država i zato dala 10 milijuna lira odštete. Otoci i sav posjed postaju državna svojina.

*
— Za vrijeme abesinskog talijanskog rata poginulo je 86 talijanskih avijatčara i 150 ih teže i lakše ranjeno.

*
— 18.612 ljudi je posjetilo Postojnsku špilju preko Duhova.

*
— Nova francuska vlada je zajedno s Engleskom odredila da brani u Ženevi proizvodnje sankcija.

*
— Gotovo na svim svjetskim burzama pale su tokom zadnjih dana dioničke društva Sueskog kanala.

V Julijski Krajini uspevale industrija ki dela za vojno

Zanimiva poročila italijanskih časopisov

Trst, junija 1936. — Agis. — Tržaški časopisi prinašajo izredno zanimiva poročila o stanju industrije u slovenskih provincijskih pod Italijo. Seveda ne manjka u teh poročilih u prvi vrsti naglašavanja, da je vse to rezultat protisankijske borbe Italije in njene ogromne notranje gospodarske moći. Tako ugotavlja časopisje dalje, da je industrija, ki je v zvezdi z vojnim pripravami in dobavlja državi vojne predmete v zadnjem času pokazala zelo znaten dvig. Celo tovarne, ki so zamrle, so otvorile ponovno svoje obrate in pričele z delom. Tako n. pr. tekstilna tovarna v Gorici, ki je bila že zaprta, a je 20. novembra lanskega leta ponovno

pričela z delom in zaposljuje sedaj preko 400 delavcev. Ravn tako zelo nainiva pa je trditev, da je lesna industrija v Julijski Krajini narasla in se dvignila vsled tega, ker ni več konkurenca s strani Jugoslavije. Vendar pa se kljub slavoslovju o dvigu vojne industrije v Julijski Krajini med delavstvom prav nič ne pozna. Razmere so še vedno obupne. Ne pomaga pri vsem tem nobena demagogija z osemurnim delavnikom. Delavstvo, ki je v tovarnah pod vojaško disciplino, je kljub temu navideznemu dvigu in zboljšanju v industriji, ki pa je odvisna popolnoma od vojne, vedno na istem.

Mussolini odredil stradalno dijeto

Pomanjkanje živil v fašistični Italiji — Fižolova moka v makaronih

Rim, junija. — (Prosveta). — Diktor Mussolini je sicer ustvaril rimsko cesarstvo, ko je njegova oborožena sila okupirala Abesinijo, ni pa mogel preprečiti gospodarskega poloma doma, čigar učinki se kažejo povsod. Sankcije, ki jih izvajajo v Ligiji narodov včlanjenje države, so dosegle svoj cilj.

Fašistična Italija mora hraniti armado pol milijona vojakov in delavcev v Afriki in to je delni vzrok pomanjkanja živil v Italiji. Zaloge živiljenskih potrebičin so se skrčile in Mussolini je moral uveljaviti drastične ukrepe. Tl bodo ostali v veljavi, dokler ne bodo sankcije preklicane, ali pa do časa, ko bo Italija pričela z eksplotacijo bogatstva v Abesiniji.

Najbolj značilna od uveljavljenih odredb je ona, ki se tiče makaronov, naime makaronov, ki bi imeli okus onih, ki so narejeni iz pšenične moke. Fašistična vlada se že dolgo trudi, da poveča uživanje ribjega mesa, a ne zaznamuje posebnih uspehov. Mussolini je že v zadnjem novembru odredil, da ne sme nične jesti govejega mesa dva dni v tednu. Veljavnost te odredbe je minila pred nekaj tedni, dasi še ni bila preklicana.

Turin, večje industrijsko središče v Italiji, je skoro popolnoma ignoriral Mussolinijev ukaz, na prebivalstvo v doma v teži vratit ribjega mesa in hrani zlato. Statistika kaže, da posamezna oseba v tem mestu pojde manj ko unča ribjega mesa na dan.

Italijanske bolnišnice so tudi udarjene, morda bolj kakor druge ustanove. Par dni pred okupacijo Addis Abebe, glavnega mesta Abesinije, so fašistične avtoritete prepovedale bolnikom pitje žganja v zdravstvene syrhe. Dalje so onemile količine živil. Uživanje jajo je bilo prepovedano in le v skrajnih slučajih je smel dobiti bolnik eno jajce na dan.

Najbolj značilna od uveljavljenih odredb je ona, ki se tiče makaronov, naime makaronov, ki bi imeli okus onih, ki so narejeni iz pšenične moke. Fašistična vlada se že dolgo trudi, da poveča uživanje ribjega mesa, a ne zaznamuje posebnih uspehov. Mussolini je že v zadnjem novembru odredil, da ne sme nične jesti govejega mesa dva dni v tednu. Veljavnost te odredbe je minila pred nekaj tedni, dasi še ni bila preklicana.

Tragedija je že tolliko večja, ker je ostalo še 5 nepreskrbljenih otrok, od katerih ima najstarejši komaj štirinajst let, najmanjši pa še ne eno leto. Zaccasno so prevzeli otroke v oskrbo dobriljude in pričeli so z nabiranjem prostovoljnih darov za nesrečne otroke.

Skušali so jo

Iz Afrike se vraćajo samo popolnoma izčrpani!

Gorica, junija 1936. — Kljub temu, da je Italija zaključila v Afriki vojno in svoje vojne operacije, ne pošilja vojsku, ki se nahaja tam doli, še domov razen prostovoljcev. Težko bolne in težko ali lažje ranjene so vse pridržali deloma po bolnicah južne Italije, deloma po zasiljnih bolnicah izven Italije. Domov pa pošiljajo le duševno in telesno popolnoma izčrpane, take, ki niso za nobeno uporabo več. Na Bošnju sta se vrnila iz Afrike dva takana nesrečne in sicer Mlekuž Josip, rojen

leta 1911, doma iz Koritnice pri Bovcu in Leopold Komac, rojen leta 1911, doma iz Bovca. Zadnji je bil dodeljen nekemu oddelku v prvi liniji zaradi pismi, ki je bilo na njega naslovljeno a cenzuirano in je med drugim vsebovalo tudi tale članek: »Saj sem ti rekel, da bi bilo bolje, če bi šel čez mejo. Oba omenjena sta telno tako izčrpana, da nista za nobeno delo. Duševno pa tako močno, da kažeta tu pa tam znake blaznosti.

leta 1911, doma iz Koritnice pri Bovcu in Leopold Komac, rojen leta 1911, doma iz Bovca. Zadnji je bil dodeljen nek

NAŠA KULTURNA KRONIKA

POBRATIMU
VLADIMIRU NAZORU
O 60-GODISNJICI

Vladimir Nazor

Sjećas li se, Vlade, Brodarice tih
Na dogledu našeg otuđenog Zadra,
Gdje je kukolj, zapis dužda od Mletaka,
Trovač nam dječju i milu i dragu
Otimao tužnu majčinom krušu.
Sjećas li se, Vlade, na osami kuće,
One kuće male, gdje je Tvoja mašta
Stvarala Živanu i Medveda Brunda
I otkud si išo uz staze i pute
Velebita gorda, gdje je medu stanak,
Da ti živa priča bude još i življka?
Mladi li smo bili, puni svjetlijih sanja
Plavih kao Jadran što nam žalo tuko.
Kidalj smo trake neba sa vadrine,
Dizala nas kruša u vedre visine,
A na zemlji bramo samo čarne cvijeće,
Život nam je bio pjesma mlađe sreće.
Pa ti ode, Vlade, u dragu mi Istru
Gdje si bračke priče s istarskim vezom,
Gdje si miris zemlje osjetio moje,
I u twojim pjesmama njezin dah se krije,
Jer Tvoj Brač i Istru isto sunce grije.
Nestadoše dani našeg mladovanja
I pjesma je naša sve tiša i tanja,
I silazi zima već u naše duše,
Al se naši sanci nikako ne ruše.
Mi čekamo vazdušno jošte ljepše dane
Kad će i nad Istrom sunce da ograne.
A Ti krećeš mirno do Tvojega Brača
Da još gojši ruže sve između drača,
I da mir svoj nadješ u rodjenjo kući,
U ljubavi plameni istinski i vrući.
Sušak, 30. maja 1936.

RIKARD KATALINIC JERETOV

UKRAJINSKI GLAS
U AMERICI
O ANTI DUKIĆU

Poznati publicista prof. Vasilij Vojsavski, predsjednik ukrajinske »Prosvite«, objavio je nedavno u dnevniku »Svoboda«, koji izlazi u Jersey City-u kao organ Saveza ukrajinskih udruženja u Americi, zanimljiv članak pod naslovom »Ante Dukić, hrvatski kulturni radnik i književnik izgubljene Istre«. Na koncu svog opširnog i toplo pisanog prikaza o ličnosti i radu Ante Dukića napominje Vojsavski, da su neke Dukićeve pjesme već poznate ukrajinskoj javnosti po prevodu Vitalija Petrovskoga, te zaključuje sa željom da bi ukrajinski narod zadobio čim prije i njegove »Poglede« na svome jeziku.

SREČKO KOSOVEL U SLOVAŠČINI
V zadnji številki katoliške literarne revije »Pramen« (št. 6), je znani pripadatelj slovenske književnosti pesnik K. Gešidini prepesnil lep Kosovelov sonet »Sonet smrti«.

BEogradska »PRAVDA« O SREČKU KOSOVELU

O Srečku Kosovelu objavlja Tone Potokar u beograđanskom »Pravdu« (6. junija 1936.) literarno-zgodovinsko črtico, ki sloni u glavnem na podatkovim uvoda, katerega je napisal k »Izbranim pesmim«. (Tiskovna zadružna, Ljubljana) urednik zbirke dr. Anton Ocvirk.

IVO BRNCIĆ I VIKI PODGORSKA NA PROSLAVI CANKARA U ZAGREBU

U subotu 6. o. mj. priredio je akademski klub »Triglav« u Zagrebu proslavu Ivana Cankara. Nastupno predavanje je održao g. Ivo Brncić, književnik iz Ljubljane, a Cankara je recitirala (uz ostale) i gdje Vika Podgorška, članica Narodnog kazališta u Zagrebu.

RAZSTAVA BRATOV VIDMARJEV

V petek, dne 29. maja sta v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani odprla umetniško razstavo svojih del slikarja Drago in Nande Vidmar. Oba razstavljalca sta člana kluba Slovenski lik, ki je imel lani svojo prvo kolektivno razstavo v Zagrebu. V Ljubljani sta zadnjiče gostovala 1. 1928 v Jakopičevem paviljonu in sicer istočasno z retrospektivno razstavo slovenske umetnosti, ki se je vršila na velesejmu.

Iz Istarskog akademskog kluba

Početkom mjeseca juna diplomirala su na Pravnom fakultetu zagrebačkog univerziteta dva člana Istarskog akademskog kluba, i to: Grakalić Josip iz Medulin i Korlević Bogumil iz Kaštela. Mladim drugovima najsrdačnije čestitamo!

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Vabilo „NANOSA“ v Mariboru

Emigrantsko društvo »Nanos« v Mariboru, razvije oz. sprejme v svoje varstvo krasen prapor. Od ustanovitve do danes se je društvo moralo boriti z velikim požrtvovanjem, da si je ustvarilo v Mariboru ugled, ki ga danes uživa.

Nihče, kdor ni zasedoval društvenega dela in kdor ne pozna razmer, ki vlađajo v Mariboru, posebno med tukajnjimi primorskimi rojaki, ne more pravilno preceniti vsega ogromnega dela, katerega sad danes ni izostal. Saj lahko trdim, da se pod društvenim praporom zbira v Mariboru vsa prava emigracija od navadnega delavca pa do uradnika. Samo kako lepo je na društvenih sestankih vsak četrtek zvečer. Tu vidis naše mlajše člane, emigrante, pomešane s starejšimi člani, ki z verno pobožnostjo sledi izvajanjem predavateljev.

Vsi se zavedajo, da je mnogo bratov in sester, ki čakajo našega kralja Matjaža.

V nedeljo dne 14. junija t. l. bratje, sprejmemmo v svoje varstvo prapor. Ta dan naj bo praznik našega gibanja. — Pripravili smo vse, da dostojno sprejmemmo bratske delegacije, da skupno manifestiramo za našo misel. Sprejem govor je v nedeljo zjutraj od 9. uri. Vabimo vse v Mariboru živeče rojake, da se sprejema na kolodvoru udeleže.

Uspjelo Istarsko veče u Zemunu

»Udruženje Jug. iz Istre, Trsta, Gorice i Zadra u Zemunu« priredilo je 6. 6. 1936. u večeru u bašti hotela »Central« istarsko veče, uz blagomakino učešće, Jugoslavenskog akademskog pjevačkog društva, Hrvatskog pjevačkog društva »Tomislav« i gudalačkog pjevačkog zboru pitomaca Domu slijepih. Lijepo i nacionalno predavanje o Istri održao je prof. Niko Bartulović, književnik. Iznio je pred mnogobrojnim prisutnim svijet nekoliko istaknutih činjenica o slavenskom narodu u Istri, koji se kroz vijekove upire i bori protiv dva jaka imperializma i koji je danas uspio sačuvati svoje slavensko obilježje. Nadalje govorio je o narodima, koji za svoje pripadnike, obitavali oni na mačkom dijelu svijeta, učinili mnogo materijalnih sredstava za njihovo nacionalno održanje i vaspitavaju ih u duhu moći i snage za konačno oslobođenje.

Tim primjerom treba da podje cijeli naš jugoslawenski narod, da sve žrtve pridonese za oslobođenje našeg najsvajesnjeg i najkulturnijeg dijela jugoslavenskog naroda iz Julijanske Kraljine, ili da ga u njegovoj neravnoj i teškoj borbi za održanje svestrano pomogne. Kraj govoru g. Bartulović bio je iskreno i toplo od svih prisutnih pozdravljao.

Zatim je djak 6 razreda gimnazije g. Sava Cerovac u dirljivom tonu izdeklamovao pjesmu »Pozdrav unime doma« od Mate Balote.

Na kraju održala se bogata lutrija i pecanje na suvu, što je kod prisutnih izazvalo veliki interes, a društvenoj blagajni donijelo najviše dobiti. Na koncu programa održana je igračka do rano u zoru u ugodenom raspolaženju. Pozivamo vse v Mariboru in oklici te v drugih krajevih živeče rojake, da se naših prireditev polnoštivlivo udeleže ter s tem povdarijo svojo emigrantsko zavest. »Nanos« — Maribor

Novi prapor pa naj združi prav vse v Mariboru živeče primorske rojake, da se strnemo v močno fronto v borbi za pravice našega teptanega naroda onstran mej. Naše geslo bodi: »Vse za svobodo bratov!«

SPORED SLAVNOSTNIH EMIGRANTSKIH DNI V MARIBORU

V soboto dne 13. junija t. l. priredi bratsko emigrantsko društvo »Tabor« iz Ljubljane, pevski koncert v Veliki dvorani »Unionak«. Pričetek koncerta ob pol 21. h. Na sporedu so primorske narodne pesmi in tudi nekoliko drugih.

V nedeljo dopoldan ob 9. uri sprejem gostov in delegatov na glavnem kolodvoru ter nato povorka skozi mesto v Narodni dom.

Ob 10. uri svečana predaja praporov v Narodnem domu, s slavnostnim govorom tov. prof. Bizjaka Lojzeta.

Ob pol 12. uri v franciškanski cerkvi svečana sv. maša. Poje društvo »Tabor« iz Ljubljane.

Popoldan od 15. uri se vrši velik narodni tabor s sodelovanjem več mariborskih pevskih društva. Tabor se vrši na telovadnišču Sokola I. Koseskega ulica.

Pozivamo vse v Mariboru in oklici te v drugih krajevih živeče rojake, da se naših prireditev polnoštivlivo udeleže ter s tem povdarijo svojo emigrantsko zavest.

»Nanos« — Maribor

MALI DOKAZI O VELIKOJ RIMSKOJ RASI U DALMACIJI

Zadarski »San Marco« donaša listu novih članova uprave Federacije dalmatinskih fašista. (Federazione dei Fasci di Combattimento della Dalmazia). Ime tih članova glasi: Trifone Radovan, federalni vicesekretar, Giuseppe Franch, administrativni federalni sekretar. Članovi: Lorenzo Urschitz (Uršič), Piero Tassovaz (Tasovac), Biasutti, Ziolotto i Trigari.

Eto, od sedmiorice poglavica fašista u Dalmaciji, tri sa slavenskim prezimenima, jedan Zidov, a samo trojica nose talijanska prezimena. Kakovi su, onda, članovi tih fašista, to ne treba ni napominjati.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

Preteklo nedeljo so prišli v Trnovo balilski mušketirji iz Gorice. S svojim divjaštvom so odnesli precej slab utis.

Gojenci goriškega semenišča so bili sprejeti pri papežu, pjer so izrazili svojo sreco in zadovoljstvo vsled velikega »zanimanja«. Njegove svetosti za ta institut. Gotovo niso pri tem smeli goroviti slovenski gojenci.

V Grahomu su prijeli 27-letnega Rafaela Šurma, ki mora odsedeti 3 meseca radi bega čez mejo.

V Komnu so prijeli 60-letnega Friderika Kukanja, v Mirnu 24-letnega Marija Simčiča, v Solkanu 25-letnega Alojzija Marušča ter 36-letnega Franja Miljavca. Vsi morajo odsedeti krajše in daljše zaporne kazni.

Iz idrijskih zaporov je pobegnila 22-letna Zora Jerin jugoslovenski državljanica, ki je prešla mejo iz neznanega namena. Dosedaj je še niso ujeli.

V Tolminu so aretirali 40-letnega Štefana Siliča. Vzrok aretacije je neznan.

Italijani se mnogo trudijo s tem, da bi raziskali kolikor mogoče vse kraske jame. Do sedaj jih imajo odkritih okoli 3.000, ki merijo v dolžino 130 km, a skupna globina vseh bi znašala okoli 94.000 m. S tega si lahko približno predstavljamo kaj je vse pod našim krasom, ki ga raziskujejo že skoro sto let, a je še vedno poln neraziskanih tajnosti. Za Italijo je to zelo važnega vojaškega značaja.

V Trstu se organizira posebna turistična ekspedicija, ki ima namen preiskati vse najvišje vrhove v zavzetih krajev Abesinije. Ekspedicija naj bi imela predvsem znanstven značaj.

V Trstu se vrši sedaj takozvani tržaški junij, ki je bil otворjen z svečano kolavdacijsko muzeja, v gradu pri Sv. Justu.

V Gorici se gradi od začetka vojne sem cerkev posvečena Srcu Jezusovemu. Ker pa vsled denarnih težkoč del na morejo izvršiti, so se obrnili za pomoč tudi na Mussoliniju, ki je dal kot svoj osebni dar 25.000 lir. Cerkev bo posvečena padlim v vojni. V Zahvalo za velik Dar Dučega je Margotti odredil, da se bo prva maša brala za dučeja.

V Pulju so zaprli na oblastno oddelilo za tri dni trgovine Karolini Siročić, Fr. Rumi in Heleni Maluši, ker so niso držali predpisanih prodajnih cen.

Smrtno se je ponesrečil 31-letni Jožef Kenda iz Šebrelj. Padel je v Št. Vidu s strehe, ki jo je popravljal pri nekem Antonu Bevknu.

Ladislavov Dječji dom u Crikvenici

primat će i ove godine djecu koja trebaju oporavak na moru.

Sezona počinja 1. junu i traje do 30. septembra. Primat će se samo djeca od navršene 13. godine života, koja ne bojuje od nikakve unutrašnje ili kožne bolesti, što bi mogla preći na drugu djecu; koja se obnove ne mokre i koja ne treba zasebne pazitelje (ce). Zasebni pazitelji primaju se u nujednom slučaju ni u platu ni besplatno, pošto ova uprava raspolaže s dovoljnim brojem svojih stalnih pazitelja i paziteljica.

Roditelji, odnosno ovlašteni pratnici vode sami djecu u Dom, sami ih iz Domu odvode. Molbenice za prijem djece v Domu šalju se uz priloge o njihovih dobi, zdravljicu in imenom.

Kolektivnim molbenicama (školske poliklinike, karitativna društva i sl.) valja pridodati popis djece uz točni naznak njihovih godina i zvanja roditelja, te prema tome nazočiti i dnevnu pristojbu za svaku pojedino djetetu napose. Dnevna pristojba za djece državne, banovinske in općinskih činovnika kao i za grupe preko 15 djece iznosi Din 20. dok za sve ostale Din 25. Plaća se unapred za cijelo vrijeme boravka djece u Domu.

Pored toga plaćaju djece bez iznimke, za cijelo vrijeme svog boravka u Domu iznos od Din 10 — za izdržavanje i povećanje doma.

Kako je ujvijek više molitelja na raspolaganju mesta, neka zaинтересirani što prije pošastru svoje molbe upravu Doma u svrhu predbilježe drugih informacija.

Za odgovore treba prilagati marku od Din 1.50.

»ISTARSKA OBITELJ« U LJUBLJANI

Na zamolbu Istrana obrazovalo se mjeseca februara prošle godine u društvu »Soča« u Ljubljani novi otshek pod imenom »Istarska obitelj«. Svrha mu je, da organizuje Istrane naše narodnosti, koji su naseljeni u Sloveniji, da među njima širi njihove tradicije, da gađi narodnu istarsku glazbu i pjesme i da vodi brig o Istarskim narodnim nošnjama. U tu svrhu priredjuje sastanke, prirede, izlete, predavanja o Istri i širi novine i knjige o Istri. Za svoju knjižnicu nabavlja časopise i knjige o Istri, pa molimo prijatelje i književna društva širom Jugoslavije, da nam dobrostivo posluju takvih knjiga i novina i da nam ih u svrhu nakupa posluju na ogled. Načelniku je dužnost, da po mogućnosti posjeti bar jedanput u godini članove iz Ljubljane. Otshek se uzdržava sam. Sjedište mu je u Ljubljani. Načelnik mu je Dr. Jos. Prodan, Ljubljana, Masarykova 14, te molimo naše Istrane, da šalju pisma na njegovu adresu.

Prema želji nastupa »Istarska obitelj« sa istarskom glazbom, istarskim kolom u narodnim nošnjama i na drugim patriotskim priredbama.

NAPADAJ NA ŽUPNIKA BRANKA

Sovinjak, 1. junja 1936. — Po zлу poznati fašista-župnik Branka iz Sovinjaka koji zamjenjuje na Vrhu blivog župnika Šibenika, koji je premješten u Lazaret, dolazi nedjeljom na Vrh da održi misu. U nedjelju kada je išao na Vrh neka nepoznata lica su ga napala kamenjem u potoku pod Svetim Stjepanom.

Branka je podnio prijavu i karabinjeri vode izvode na sve strane, ali do sada nisu uspjeli uhvatiti napadače.

NAŠE VASI DOBIVAJO ULICE